

misije za potrjevanje projektov, sodelovanje nacionalnega koordinatorskega Unesco mreže v IO SNKU in dejavnostih SNKU na nacionalni in mednarodni ravni, vzdrževanje spletne strani Unesco mreže Slovenije skupaj z najavami aktivnosti ASP-šol (koledar dogodkov), sodelovanje z Mladinsko platformo, Društvom za ZN in sodelovanje s Slovensko nacionalno komisijo za Unesco.

Projekti v ASP-šolah glede na tematiko v šolskem letu 2020/2021

Osrednja naloga slovenske mreže ASP je skrb za razvoj šol in zavodov preko dejavnosti, ki odražajo Unescovo doktrino in so sestavni del rednega učnega načrta oz. jih članice izvajajo tudi kot obšolske dejavnosti. Ena izmed temeljnih nalog ASP je tudi skrb za dvig kakovosti pedagoškega dela. V šolskem letu 2020/2021 je kar 115 večjih in manjših projektov na šolah obravnavalo tematiko iz poglavja o svetovnem drža-

vljanstvu, kulturi miru in nenasilja, 236 projektov iz poglavja o trajnostnem razvoju in zdravem življenjskem slogu, 162 projektov na slovenskih Unesco pridruženih šolah pa je obravnavalo raznolikost in dediščino (naravno, kulturno, snovno in nesnovno).

Poleg tega je mednarodna koordinatorska (Unesco Pariz) vabila šolske koordinatore in vodje središč na spletne seminarje, spletne konference ter videosrečanja.

Poudariti moramo, da je večino mednarodnih seminarjev, okroglih miz in predavanj potekalo na daljavo. Članice mreže Unesco pridruženih šol so imele možnost, da se samostojno vključijo v različne spletne seminarje in delavnice ter si s primeri dobrih praks širijo znanje in obzorje delovanja ASP-šol. Ob vseh dogodkih je imela tudi slovenska mreža Unesco pridruženih šol pomembne predstavitve delovanja mreže ter evalvacije projektov.

Članice mreže Unesco pridruženih šol so imele v šolskem letu 2020/2021 priložnost,

da svoje delo na področju ciljev trajnostnega razvoja v izobraževanju pokažejo tudi na mednarodni ravni, predvsem v projektu Futures of Education (Prihodnosti izobraževanja).

Vse članice mreže Unesco pridruženih šol so bile na nek način vključene v delo bodisi preko šolskih aktivnosti, projektov ali pa srečanj (četudi na daljavo). To pomeni, da smo v naših vrtcih, osnovnih in srednjih šolah, torej v celotni mreži, dali možnost velikemu številu otrok in mladostnikov, da se seznanijo z doktrino in vrednotami Unesca, ki tako počasi postajajo redne vsebine naših učnih načrtov. To pa je nadstandard, ki ga v slovenskem šolstvu lahko ponudijo le članice mreže Unesco pridruženih šol. ◀

Več na spletni strani: www.aspnet.si.

Več o pravilih delovanja mreže Unesco pridruženih šol:

<https://www.aspnet.si/o-mrezi/o-mrezi.html>.

Učenje za svetovno življenje

■ **Marija Horvat**, mag. znanosti s področja pedagogike, spec. šolske pedagogike, je upokojena; prej je delala kot učiteljica razrednega pouka, šolska svetovalna delavka in ravnateljica. Je tudi avtorica člankov v pedagoških publikacijah.

Če želimo živeti življenje svetovljana in ustvarjati stabilno globalno družbo prihodnosti, moramo vzgajati otroke in mladino v etiki, vrednotah in znanju (Trontelj, 2015).

Delorovi štirje stebri učenja

O učenju kot skritem zakladu in o Delorovih štirih stebrih učenja (1996) smo na OŠ Franceta Prešerna Črenšovci razmišljali, že ko je knjiga *Učenje: skriti zaklad* izšla, torej leta 1996.

Takrat sem na šoli v Črenšovcih opravljala svetovalno delo in v avgustu, pred začetkom pouka, organizirala izobraževanje za učiteljski zbor na temo Učenje, skriti zaklad.

Učiti se, da bi vedeli, učiti se delati, učiti se živeti v skupnosti in učiti se biti, to so bili stebri, na katerih smo želeli tudi mi nadaljevati svoje delo. Že takrat sem bila prepričana, da je to temelj, na katerem moramo graditi. Vsak steber moramo uresničevati do njegove popolnosti, če želimo vzgajati in izobraževati mlade ljudi za življenje v 21. stoletju, ko bosta tudi naša šola in naša vas del svetovne družbe, v kateri bi želeli živeti

in ustvarjati v miru, varnosti, ob občečloveških vrednotah in znanju, ki bo služilo človekovemu etičnemu in moralnemu napredku.

Prvi steber – da bi vedeli

Najprej smo organizirano pristopili k učenju učenja in s tem začeli uresničevati prvi steber – da bi vedeli. Učence smo učili učiti se, kajti menili smo, da bodo le tako lahko prevzeli odgovornost za svoj lastni napredek, če bodo vedeli, kako se najuspešneje učiti, če bodo svoj način učenja lahko usmerjali ter si skupaj z učitelji in starši zastavljali visoke, z delom dosegljive cilje.

Vsak učenec je namreč individuum, zato je potrebna personalizacija učenja. Delali smo tako, da smo najprej učitelji aktivno spoznavali in se učili metod učenja, učnih stilov in kompleksnih metod. Šele nato so učitelji preko različnih predmetnih vsebin metode uporabljali in preizkušali z učenci pri pouku (Horvat, 2009). To smo vsako leto preko različnih projektov spiralno nadgrajevali do formativnega spremljanja in samoregulacijskega učenja. Zavedati se moramo, da je delo na področju učenja proces, ki se nikoli ne konča. Ne da se ga zgraditi ali spremeniti v enem ali dveh letih. Na tem je treba načrtno delati desetletja in delo preko akcijskega raziskovanja spiralno nadgrajevati in usmerjati.

Drugi steber – da bi znali delati

Od vseh se nam je zdel ta steber najtežji, saj se je delo kot fizična aktivnost oddaljilo. Oddaljilo se je celo v družinah, vsaj kar zadeva kmečko delo na podeželju, kamor spada tudi šola v Črenšovcih. Res je, da je tudi učenje delo, a želeli smo nekaj več. Začeli smo uvajati in razvijati prostovoljstvo in zaščitništvo ali neke vrste 'botrstvo' starejših v odnosu do mlajših. Tako so prvošolci dobili svoje velike prijatelje (devetošolce), ki so bili njihovi zaščitniki. Uvajali so jih v šolsko življenje, jim pomagali pri učenju, poiskali so jih v odmorih, z njimi so telovadili v rekreativnih odmorih, skupaj so praznovali rojstne dneve, skupaj so izvajali tudi različne dneve dejavnosti ... Tako so pridobili vsi: mlajši so se počutili varne in sprejete, starejši so prevzemali skrb in razvijali odgovornost ter občutili koristnost v skupnem in posameznem prispevku vsakega izmed njih. Razvili smo pravo prijateljstvo, ki je trajalo tudi izven šolskih klopi. Delo in odnos do dela smo razvijali tudi preko različnih projektov: ekošole, zdrave šole, preko projektov Erasmus+ ... Eden takšnih je bil Learn4Health – Učenje za zdravje, v okviru katerega smo uredili ekovrt, visoke grede in gojili bučke ter razne začimbe in zelišča, ki smo jih uporabljali za čaje in tudi pri šolskih malicah in kosilih. Ob tem smo razvijali, obujali in ohranjali že pozabljene ljudske običaje in skupno družinsko delo (ličkanje koruze, čiščenje buč, luščenje semen, česanje perja ...). Vključili smo se

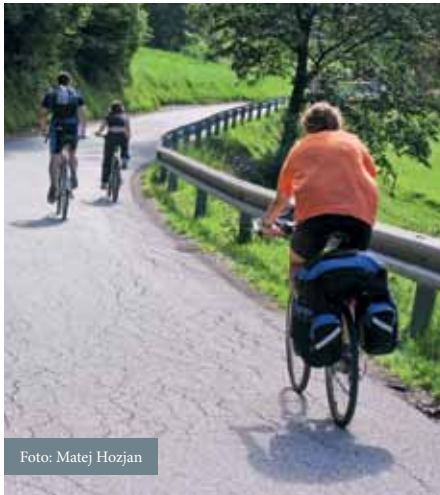

Foto: Matej Hozjan

tudi v dejavnosti Startaj Slovenija. Poimenovali smo jih kar Startaj OŠ Črenšovci. Razvijali smo različne podjetne in podjetniške ideje od zamisli do realizacije oziroma izdelka. Tako nastale izdelke in ideje smo predstavili na tržnici znanja. Skupina učenec je bila celo nagrajena, dosegla je zlato priznanje na regijskem polfinalu POPRI (nacionalno tekmovanje v podjetniških idejah mladih od 12. do 29. leta starosti) in se udeležila nacionalnega tekmovanja. Tako smo razvijali sposobnosti otrok, skupinsko delo in osebno predanost delu.

Tretji steber – da bi znali živeti skupaj

Udejanjali smo ga v različnih dejavnostih na šoli in izven nje. Na šoli smo imeli namreč romske učence, zato smo se smiselno in načrtno vključevali v vse projekte s tega področja, in to z namenom, da bi se učili spoštovanja do sebe in drugih, da bi razvijali strpnost in sprejemanje drugačnosti, da bi razvijali kulturo komunikacije ter se učili bogastva in sožitja kultur ter sožitja z naravo. Romski učenci so prihajali iz naselij Kamenci in Trnje. Vključevali smo jih v vse dejavnosti in prireditve na šoli, saj smo želeli, da bi bili romski učenci uspešni in da bi v skupnosti imeli svoje mesto. Podpirali smo jih v znanju in krepili njihove kompetence v projektih Skupaj do znanja, Dvig socialnega in kulturnega kapitala v okoljih, kjer živijo romski učenci, v projektu POGUM (krepitev kompetence podjetnosti in spodbujanje prožnega prehajanja med izobraževanjem in okoljem v osnovnih šolah POdjetnost, Gradnik zaUpanja Mladih) in

številnih drugih projektih, ki so nam omogočali sodelovanje v pedagoškem trikotniku med starši, učenci in učitelji. Če je bilo možno, smo v naše delo oziroma delo otrok vključevali starše, saj smo ugotavljali, da romski učenci doma nimajo prave podpore. Širili in krepili smo njihove potencialne na kulturnem področju, kjer smo tudi preko širšega okolja (občine in regije) vsem učencem omogočali socialno in učno podporo. Zavedali smo se, da smo le skupaj lahko uspešni in da le družno lahko naredimo korak naprej. Povezovali smo se tudi v mednarodnem okolju in predstavljali našo uspešno prakso na številnih mednarodnih simpozijih, ki smo jih kot šola in vrtec organizirali med prvimi v Sloveniji. Veseli smo, da našo uspešno prakso sedaj prevzemajo tudi drugi slovenski vrtci in šole. V okviru številnih projektov so nas obiskovali tuji gostje in strokovnjaki, da smo se lahko učili drug od drugega in izmenjevali dobro prakso. Sobivanja ljudi in narave, kulture in naravne dediščine smo se učili preko posvojitve branikov slovenstva in tako dokazovali, da znamo ceniti svojo domovino, priznavamo pa jo tudi drugim. Tako smo organizirali kolesarjenje in pohode po branikih slovenstva v občini Črenšovci in posneli priložnostni film.

Sobivati z drugimi in se razumeti pomeni tudi poznati različne jezike in komunicirati v njih (predvsem gre za poznavanje jezikov naših sosedov). Utopično si lahko predstavljamo, da bi vsak govoril svoj jezik, pa bi se vseeno vsi razumeli. Tuji jezik (angleščino in nemščino) smo preko igre in metode CLIL (Content and Language Integrated Learning – poučevanje vsebine nekega predmeta v povezavi s tujim jezikom) uvajali že v vrtcu in nato s tem nadaljevali v prvi triadi. Ker takrat v predmetniku za nižje razrede še ni bilo tujega jezika, smo ga izvajali ob znatni podpori občine. Tako smo zagotavljali kontinuiteto in omogočali učenje tujih jezikov že od vrtca naprej. Jezik se namreč integrira, ne pa izključuje, in je za življenje v globalnem svetu izredno pomemben. To se je pokazalo tudi z uvajanjem razširjenega programa in možnostjo prilagajanja in izbiranja vsebin glede na potrebe, možnosti in okolje, v katerem deluje šola.

K življenju v skupnosti veliko doprineše tudi sprejemanje drugačnosti. Na šoli

Foto: arhiv ASP Unescovich šol

v Črenšovcih smo tako preko podporne zaposlitve sprejeli učiteljico invalidko, ki je učencem pomagala pri učenju jezikov, učenci pa so njej pomagali pri vsakdanjih opravilih, saj je bilo njeno življenje omejeno na invalidski voziček. Tako so učenci in tudi zaposleni lahko spoznali in se odzivali na vsakdanje potrebe oseb s posebnimi potrebami, ki jih brez prisotnosti le-teh pogosto dojemamo in razumemo le besedno.

Četrty steber – učiti se biti

Četrty steber za nas ni bil nov, saj smo delali po Reasonerjevem programu Pozitivno samovrednotenje otrok in mladostnikov (1999), kar smo pozneje nadgradili s programom Etika in vrednote oziroma programom Zmagujemo z vrednotami. Ta morda najpomembnejša tema, če jo seveda prav razumemo, je temelj vseh ostalih, a se njenega pomena še vedno premalo zavedamo. Stabilno družbo prihodnosti lahko gradimo le na temeljih etike, morale, vrednot in znanja, zato se je tudi šola v Črenšovcih s svojo vizijo »Z znanjem in odgovornim ravnanjem gradimo varno in ustvarjalno šolo« našla v programu UNESCO. Z odgovornim ravnanjem mislimo kar najširše – na odnos do ljudi, živali in narave nasploh. Tej temi smo posvetili enega od 13 mednarodnih simpozijev, ki

smo jih organizirali na šoli. Sočutje in čuječnost smo udeleževali vsak dan v učnih vsebinah ter v rednem in razširjenem programu, med odmori in vsepovsod, kjer je potekalo delo z učenci in zaposlenimi. V naši viziji in našem delu smo v najširšem smislu zajeli tudi vrednote UNESCO šole, zato smo se prijavi in leta 2012 postali UNESCO šola. Program smo vsako leto širili preko projektov ZRSŠ in Erasmus+ projektov, kot so: OBJEM, POGUM, BRIDGE, ATS2020, Bralne učne strategije, Rap, Učenje za zdravje in Učenje za zemljo ... V mreži UNESCO šol smo sodelovali s svojimi predlogi in jo bogatili s svojimi izkušnjami. Vsako leto smo izpolnili pogoje in tako potrdili naziv na nacionalni ravni.

Program je postal način življenja

Kot ravnateljica sem ta program spremljala in podpirala. Ko se oziram na prehojeno pot, bi lahko celo rekla, da je prerasel svoje prvotne okvire in postal način življenja in dela naše šole. To velja tudi za mnoge druge projekte in nazive, ki smo jih vsako leto potrjevali in pri katerih smo si prizadevali, da bi postajali še boljši. Pa to ne pomeni, da smo delali za nazive, pač pa za dobro otrok, ki so nam bili zaupani, da bi jih kar naj-

bolje pripravili na življenje, ki se vsak dan spreminja in zahteva od vseh nas prilagodljivost, strpnost, spoštovanje, sodelovanje, razumevanje, znanje ... Vse to nam nudi varno življenje svetovljana v svetovni vasi. Vse te cilje smo kronali s številnimi prireditvami in predstavami, ki smo jih delali z mislijo na tiste, ki so jim bile namenjene. Romschemu učencu smo pomagali pripraviti samostojno likovno razstavo v Lendavi, izvedli smo muzikal Jeder ist anders v nemščini, v katerem je sodelovalo več kot 50 učencev in učiteljev iz vseh razredov, z invalidko Matejko so učenci pripravljali skupne plesne nastope, z dobroteljnimi koncerti smo pomagali vsem, ki so potrebovali našo pomoč, in še veliko drugega.

Šolo v Črenšovcih sedaj že drugo leto spremljam le še od zunaj in upam ter si želim, da bi nadaljevali z delom, ki bo otrokom in skupnosti prihodnosti v kar največjo korist. ◀

Literatura

- Delors, Jacques (1996): *Učenje: skriti zaklad: poročilo Mednarodne komisije o izobraževanju za 21. stoletje*. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport.
- Horvat, Marija (2009): *Sinergični model razvijanja učnih strategij v osnovni šoli*. Magistrska naloga. Ljubljana: Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani.
- Reasoner, Robert W. (1999): *Razvijanje pozitivnega samovrednotenja mladostnikov*. Ljubljana: Inštitut za razvijanje osebne kakovosti.
- Trontelj, Jože (2015): *Živeti z etiko*. Ljubljana: Inštitut za etiko in vrednote Jože Trontelj.